

WP6

ROADMAP REPORT

DOKUMENT S SMERNICAMI:

**PRIPOROČILA IN SMERNICE ZA POLITIKO
RAVNANJA S PAPIRJEM ZA RECIKLIRANJE**

DECEMBER 2014

Priporočila in smernice za politiko ravnanja s papirjem za recikliranje

Vsebina

Executive summary.....	3
Glosar.....	5
1. Uvod.....	8
2. Priporočila in smernice.....	9
3. Prispevek in strategija projektnih partnerjev.....	17

Executive summary

Paper recycling is of strategic importance for the economy of Central Europe; however, recycling rates, collection and sorting systems as well as implementation of eco-design still differ significantly in individual countries. The roadmap document »Policy recommendation and guidelines« – one of the main outputs of the EcoPaperLoop project – is the first step to improved legislation and consequent harmonisation of the whole paper recycling loop in the region.

Within the framework of WP6, an overview of current legislative requirements with regard to paper recycling was prepared together with a comparative study on the implementation of the waste legislation in the CE region. The starting points and priorities, such as resource efficiency-including improved collection and sorting strategies, long term sustainability of the paper loop and implementation of EU circular economy targets, were clearly defined. The most relevant stakeholder groups were identified and addressed by means of a carefully prepared questionnaire on paper recycling policy and goals, legislation issues as well as proposals for an improved paper recycling policy. All together, 113 responses from Austria, Germany, Italy, Hungary, Poland and Slovenia were obtained and carefully studied. Two brainstorming sessions were organized (World Cafe, Ljubljana, Slovenia and Stakeholders Workshop, Sopron, Hungary). Numerous national conferences and seminars in partners' countries as well as face-to-face dialogs with stakeholders, project advisory board and supporting institutions were carried out. All relevant discussions, proposals and comments were summarized and final conclusions were elaborated as the following policy recommendations:

- Change of focus of the overall policy regarding paper recycling is needed, prioritizing recycling and sustainability (key preconditions for better quality of paper for recycling are implementation of eco-design as well as better collection and sorting strategies)
- improvements of the present regulation on paper products are welcome, however no new bans or expansion of legislation is desired (the most important is education, promotion and stimulation of all actors in the value chain to reach the targets)
- improved collection strategies are needed to maintain and ensure the quality of paper for recycling
- the promotion of eco-design and recyclability as »use product design to educate on the environment«, determination of recyclability, including evaluation methods and criteria for certification is of high importance

-
- recyclability criteria in green public procurement (GPP) should be enforced; the recyclability of a product is more important than the content of recycled fibres in the paper product
 - access to quality paper for recycling in Europe should be ensured, with the focus on sustainability and resource efficiency (end-of-waste criteria should be respected).

The quality of paper for recycling is as important as the overall collection rate, and appropriate measures have to be taken in order to ensure it. The most important outputs of the EcoPaperLoop project are a new laboratory method for packaging recyclability determination, the proposal of a scorecard for the evaluation of packaging recyclability, proposals for Eco-labels and green public procurement criteria, a new sustainability tool for the end-of-life performance of products, and a decision tree for paper for recycling collection systems as well as policy recommendations on how to improve the paper recycling loop.

Glosar

Zbiranje	Zbiranje papirja in proizvodov iz papirja iz industrijskih in trgovskih enot, iz gospodinjstev in pisarn (zbiranje za recikliranje). (Zbiranje vključuje tudi transport do sortirnice/obrata za predelavo ali recikliranje/papirnice).
Okoljsko oblikovanje	Upoštevanje vplivov proizvoda na okolje v njegovem celotnem življenjskem krogu, z namenom, da se na zmanjšanje negativnih učinkov vpliva že v fazi oblikovanja, razvoja in načrtovanja proizvoda.
Prenehanje statusa odpadka	V skladu s členom 6 (1) in (2) Okvirne direktive o odpadkih 2008/98/ES, nekateri določeni odpadki prenehajo biti odpadki, ko so predelani (vključno z recikliranjem), in izpolnjujejo določena merila, ki bodo oblikovana v skladu z določenimi pravnimi pogoji.
Razširjena odgovornost proizvajalca	Proizvajalci/embalerji/uvozniki, ki embalažo in/ali embalarane proizvode dajejo na trg, so odgovorni za ustrezno ravnanje s proizvodom/embalažo tudi potem, ko ga/jo potrošnik zavrže. To velja za embalažo in odpadno embalažo v EU.
Zeleno javno naročanje	Uporaba kupne moči evropske javne uprave, da izbira okolju prijazne proizvode, storitve in dela in s tem prispeva k trajnostni potrošnji in proizvodnji.
Upoštevanje življenjskega kroga	Identificiranje možnih izboljšav proizvodov in storitev v smislu manjših vplivov na okolje in manjše porabe virov v vseh fazah življenjskega kroga v izogib prenosa obremenitev; to pomeni minimiziranje vplivov v eni fazi življenjskega kroga, ali na nekem geografskem območju, ali v določeni kategoriji vpliva, ob istočasni skrbi, da se ne povečajo vplivi drugod.
Komunalni odpadki	Gospodinjski odpadki in po naravi ter sestavi podobni odpadki iz maloprodaje, malih podjetij, pisarn in ustanov (npr. osnovne šole, bolnice, državna administracija), ki jih zbirajo občine oz. za njih pogodbeni izvajalci.
Papir za recikliranje	Papir in karton iz naravnih vlaken, ki sta primerna za recikliranje in vključujeta: <ul style="list-style-type: none">- papir in karton v kakršnikoli obliki- proizvode, narejene pretežno iz papirja in kartona, ki lahko vsebujejo druge sestavine, ki jih ni možno odstraniti s suhim sortiranjem, kot na primer premaze in laminate, spiralne vezave, itd. Opomba: prej znan kot "ponovno zbran papir".

Recikliranje	Postopek predelave uporabljenega papirja v nov papir in karton.
Reciklabilnost	Oblikovanje, proizvodnja in predelava proizvodov iz papirja in kartona na način, ki omogoča visokokakovostno recikliranje vlaknin in mineralov v proizvodnem procesu v skladu s sedanjimi standardi v Skupnosti (kjer je možno); najmanj, kar je potrebno za reciklabilnost, je zadostna izmenjava informacij za ustrezno obvladovanje tveganj in varno ponovno uporabo vlaknin.
Preostali odpadki	Ostane trdnih odpadkov iz gospodinjstev po izločitvi odpadkov za recikliranje in nevarnih odpadkov (naj ne bi vsebovali frakcij za recikliranje/nevarnih odpadkov).

Executive Summary

Paper recycling is of strategic importance for the economy of Central Europe; however, recycling rates, collection and sorting systems as well as implementation of eco-design still differ significantly in individual countries. The roadmap document »Policy recommendation and guidelines« – one of the main outputs of the EcoPaperLoop project – is the first step to improved legislation and consequent harmonisation of the whole paper recycling loop in the region.

Within the framework of WP6, an overview of current legislative requirements with regard to paper recycling was prepared together with a comparative study on the implementation of the waste legislation in the CE region. The starting points and priorities, such as resource efficiency-including improved collection and sorting strategies, long term sustainability of the paper loop and implementation of EU circular economy targets, were clearly defined. The most relevant stakeholder groups were identified and addressed by means of a carefully prepared questionnaire on paper recycling policy and goals, legislation issues as well as proposals for an improved paper recycling policy. All together, 113 responses from Austria, Germany, Italy, Hungary, Poland and Slovenia were obtained and carefully studied. Two brainstorming sessions were organized (World Cafe, Ljubljana, Slovenia and Stakeholders Workshop, Sopron, Hungary). Numerous national conferences and seminars in partners' countries as well as face-to-face dialogs with stakeholders, project advisory board and supporting institutions were carried out. All relevant discussions, proposals and comments were summarized and final conclusions were elaborated as the following policy recommendations:

- Change of focus of the overall policy regarding paper recycling is needed, prioritizing recycling and sustainability (key preconditions for better quality of paper for recycling are implementation of eco-design as well as better collection and sorting strategies)
- improvements of the present regulation on paper products are welcome, however no new bans or expansion of legislation is desired (the most important is education, promotion and stimulation of all actors in the value chain to reach the targets)
- improved collection strategies are needed to maintain and ensure the quality of paper for recycling
- the promotion of eco-design and recyclability as »use product design to educate on the environment«, determination of recyclability, including evaluation methods and criteria for certification is of high importance
- recyclability criteria in green public procurement (GPP) should be enforced; the recyclability of a product is more important than the content of recycled fibres in the paper product
- access to quality paper for recycling in Europe should be ensured, with the focus on sustainability and resource efficiency (end-of-waste criteria should be respected).

The quality of paper for recycling is as important as the overall collection rate, and appropriate measures have to be taken in order to ensure it. The most important outputs of the EcoPaperLoop project are a new laboratory method for packaging recyclability determination, the proposal of a scorecard for the evaluation of packaging recyclability, proposals for Eco-labels and green public procurement criteria, a new sustainability tool for the end-of-life performance of products, and a decision tree for paper for recycling collection systems as well as policy recommendations on how to improve the paper recycling loop.

1. Uvod

Papir je eden najbolj recikliranih materialov v Evropi in predstavlja dober primer delovanja krožnega gospodarstva, ki promovira lokalne krogotoke od proizvodnje do recikliranja in ponovne rabe papirja ter s tem ustvarja priložnosti za nova delovna mesta na lokalni ravni. Statistični podatki kažejo, da se trenutno v Evropi 71,7 % tega materiala vrača nazaj v nove proizvode iz papirja. Vendar pa trendi na trgu vplivajo na kakovost papirja za recikliranje. Močan upad porabe časopisov v večini evropskih držav zmanjšuje količino enega najbolj poznanih proizvodov iz recikliranega papirja, hkrati pa povečevanje deleža embalažnih proizvodov iz papirja na trgu predstavlja nove izzive za recikliranje zaradi velike raznovrstnosti le-teh. Da bi ohranili sedanjo visoko stopnjo recikliranja papirja oz. jo celo zvišali, je ključnega pomena uveljavljanje k recikliranju usmerjenega okoljskega oblikovanja (eco-design) proizvodov in uveljavljanja koncepta življenjskega kroga v celotni vrednostni verigi papirja. Za vse lokalne odločevalce mora biti kakovost zbranega papirja za recikliranje enako pomembna kot količina zbranega papirja. Odgovornost proizvajalcev za učinkovito snovno recikliranje mora postati ključni dejavnik pri sprejemanju odločitev v okoljsko usmerjenih podjetjih.

V Srednji Evropi (SE) se zbere približno 16 milijonov ton papirja za recikliranje, kar predstavlja približno tretjino količine, ki jo porabi evropska papirna industrija. Vendar pa se stopnje recikliranja med SE državami precej razlikujejo. V nekaterih se približujejo teoretični meji zbiranja papirja (80%), medtem ko je v drugih še vedno precej možnosti za izboljšanje, ki jih morajo izkoristiti. Učenje na podlagi izkušenj iz najboljših praks in širjenje pravih informacij na osnovi ustreznih strokovno utemeljenih smernic sta ključna elementa, ki sta zelo pomembna za pomoč deležnikom v vrednostni verigi papirja, da bolje prispevajo k trajnostnosti krogotoka recikliranja papirja.

Ta dokument predstavlja priporočila in smernice za izboljšanje politike ravnanja s papirjem za recikliranje, ki so bila oblikovana v okviru projekta EcoPaperLoop; "Okoljsko oblikovanje za izboljšanje krogotoka recikliranja proizvodov iz papirja v Srednji Evropi".

Namenjen je evropskim, nacionalnim, regionalnim in lokalnim odločevalcem, ki oblikujejo zakonodajno okolje za ravnanje z odpadki in recikliranje papirja, za oblikovanje skupne strategije in izboljšanje zakonodajnega okvira na tem področju tako, da bi dosegli cilje recikliranja ter zagotovili razpoložljivost in dobro kakovost surovine za papirno industrijo.

Priporočila temeljijo na analizi trenutne zakonodaje in predpisov s področja recikliranja papirja in zastavljenih strateških ciljev Evropske skupnosti. Oblikovana so v soglasju z različnimi deležniki v krogotoku papirja iz petih držav, ki so pristopile k projektu (Nemčija, Madžarska, Italija, Poljska in Slovenija; ter dodatno Avstrija) v številnih mednarodnih in nacionalnih pogovorih.

2. Priporočila in smernice

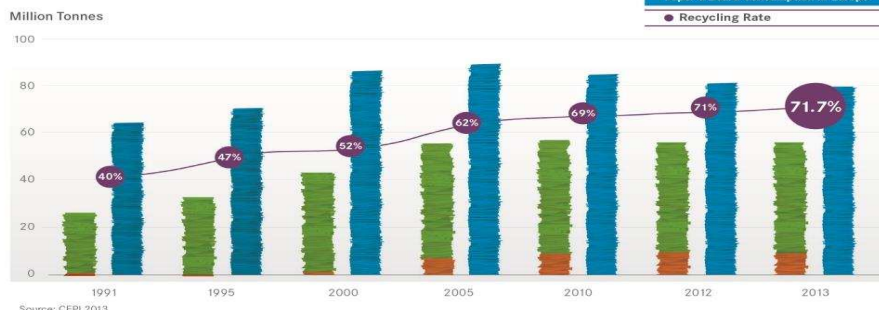
Priporočilo št. 1

Potrebna je sprememba osredotočenosti politike od odpadkov k predelavi materialov. Zagotavljanje trajnostnosti virov mora biti prioriteta.

Primarni cilj mora biti ohranjanje in zagotavljanje kakovosti papirja za recikliranje. Deležniki, vključeni v posvetovanje, so izrazili svoje trdno stališče o potrebi po dobro opredeljenih strateških ciljih na ravni EU, ki se osredotočajo na trajnostnost oz. ponovno pridobivanje vlaken kot naravnih virov.

Potrebo po odločnejši osredotočenosti politike na predelavo materiala utemeljujejo tržni trendi. Stopnja recikliranja papirja v Evropi je v letu 2013 dosegla 71.7 %. Od leta 1998, ki je izhodiščno leto za prvo prostovoljno zavezo v Evropski deklaraciji o recikliranju papirja s strani European Recovered Paper Council (ERPC), se je recikliranje povečalo za 45 %. Kljub padajoči porabi papirja v Evropi ostaja skupna količina zbranega in recikliranega papirja v evropskem sektorju papirništva stabilna pri nekaj nad 57 milijoni ton. Papirno vlakno se danes v Evropi v povprečju reciklira 3,5-krat, kar daleč presega svetovno povprečje, ki je 2,4-krat.

EUROPEAN PAPER RECYCLING 1991 - 2013

CEPI, Ključni statistični podatki za l. 2013

13 evropskih držav je že preseglo ciljno 70 %-no stopnjo recikliranja. Tudi države, ki še niso dosegle ciljne vrednosti (stopnje recikliranja pod 60 %), poročajo o izboljšanju v zadnjih letih.

EU dosega mejne vrednosti glede stopenj recikliranja papirja. Ocenjuje se, da 19 % porabljenega papirja ni mogoče reciklirati ali ponovno zbrati. Istočasno se tokovi rabljenega papirja spreminjajo. Tržni trendi in različni vzorci porabe postavljajo nove izzive na področju recikliranja papirja. Zaradi upada trga grafičnih papirjev (zlasti potrošnje časopisov) se zmanjšujejo količine najkakovostnejšega papirja za recikliranje. Delež papirja za recikliranje, zbranega iz komunalnih odpadkov, se večja zaradi naraščajoče potrošnje večnamenske in kompozitne embalaže ter papirne embalaže, ki prihaja v stik z živili. Kakovost papirja za recikliranje iz odpadkov mešanega izvora je nižja in predstavlja oviro za obsežnejše in bolj učinkovito recikliranje.

Ob upoštevanju opredeljenih ciljev (povečanje količine zbranega papirja z večjim deležem zbranega papirja iz gospodinjstev) in tržnih trendov (manj časopisnega papirja, več embalaže) postaja ohranjanje kakovosti papirja za recikliranje vedno bolj zahtevno.

Strateške smernice:

- Dosledno izvajanje zakonodaje in nadzor nad učinkovitostjo, z vidika doseganja zastavljenih ciljev na vseh ravneh, je bistvenega pomena.
- Ambiciozni cilji na področju recikliranja so dosegljivi le, če bo zagotovljen celovit pristop k oblikovanju in izvajanju politike, ki bo sledila cilju ohranjanja kakovosti papirja za recikliranje in se osredotočala na zagotavljanje ključnih predpogojev za to, in sicer promociji okoljskega oblikovanja proizvodov in boljšemu sortiranju papirja za recikliranje.

- Pričakuje se bolj tržno usmerjen pristop k oblikovanju politike, ki bo temeljil na poznavanju dejanske tržne situacije, analizah stroškov in koristi ter uveljavljanju strateških ukrepov tako na strani ponudbe kot na strani povpraševanja.

Priporočilo št. 2

Sedanja zakonodajna ureditev na področju recikliranja papirja potrebuje izboljšave, niso pa zaželeno dodatne omejitve ali razširitve področij urejanja.

Izobraževanje, promocija in spodbujanje učinkovitosti procesov v celotni vrednostni verigi papirja so pomembnejši in učinkovitejši ukrepi za doseganje zastavljenih ciljev.

Trenutna zakonodaja opredeljuje splošne zahteve glede ravnanja s papirjem za recikliranje. Za proizvode iz papirja ne veljajo nikakršne posebne okoljske obveznosti. Direktiva o embalaži in odpadni embalaži se sklicuje na standarde EN (Norme Européennes) za embalažo in odpadno embalažo, ki določajo smernice o tem, kako izvajati bistvene zahteve glede embalaže za vse materiale. Ko papir vstopi v tok odpadkov, začnejo tako kot za vse druge materiale veljati splošna pravila iz Okvirne direktive o odpadkih.

Zakonodajna ureditev, ki se nanaša na zbiranje, sortiranje in uporabo papirja za recikliranje, je na splošno sprejemljiva. Izogibati se je treba pretirani normiranosti, saj bi to lahko postalo ovira razvoju. Kljub temu v sedanji ureditvi obstajajo ovire in pomanjkljivosti, ki jih je treba odpraviti.

Strateške smernice:

- Zakonodaja ne upošteva dovolj celovitosti procesa recikliranja. Potreben je večji poudarek na upravljanju celotnega zaprtega kroga papirja za recikliranje, z jasno opredeljenimi odgovornostmi vseh akterjev, ki so vključeni vanj.
- Recikliranje je ustrezno umeščeno v hierarhiji ravnanja z odpadki iz Okvirne direktive o odpadkih. Potrebne so jasnejše definicije in standardi kakovosti za določanje reciklabilnosti, vključno z metodami in smernicami za certificiranje, na ravni EU.
- Zagotavljanje izvajanja obstoječe zakonodaje v vseh državah in usklajenost ureditve na evropski, nacionalni/regionalni ravni mora biti prednostna naloga.

- Treba je zagotoviti večjo preglednost in sledljivost snovnega toka papirja, vključno z gospodarskimi učinki. To bi zagotavljalo povratne informacije tako proizvajalcem za izboljšanje okoljske učinkovitosti njihovih proizvodov z vidika predelave materialov in politiki za nadaljnje izboljšave v zakonodajni ureditvi.
- Izboljšanje zakonodaje je potrebno, a še pomembnejše je ustvarjanje večjega zavedanja o pomenu in problematiki recikliranja. Potrebno je večje vlaganje v izobraževanje, dvig ozaveščenosti in spodbujanje dobrih praks pri recikliranju papirja med vsemi vpletenimi akterji, vključno z izboljšanjem splošnega poznavanja celotnega krogotoka papirja, definicij (npr. razlika med pojmi reciklabilnost, recikliranje in recikliran papir) in najpomembnejših predpogojev za kakovost papirja za recikliranje.
- Pri oblikovanju in izvajanju politike je treba v večji meri upoštevati načelo življenjskega kroga (»Life-cycle Thinking) in promovirati trajnostne cilje med vsemi akterji v vrednostni verigi papirja, npr. okoljsko oblikovanje tako za povečanje proizvodnje reciklabilnih proizvodov kot za omogočanje višje ravni zbiranja, ustreznega sortiranja in dostopa do kakovostnega papirja za recikliranje.
- Okrepiti je treba ukrepe politike, ki bodo spodbujali akterje v krogotoku papirja, tako na strani ponudbe kot na strani povpraševanja, k bolj učinkovitemu recikliranju; z davčnimi in finančnimi spodbudami, s spodbudami za vlaganje v tehnološki razvoj, s krepitvijo spodbud za razvoj trga (npr. zeleno javno naročanje) in drugimi ukrepi.

Priporočilo št. 3

Novi vzorci potrošnje in novi tržni trendi prinašajo nove izzive na področju recikliranja papirja.

Za ohranjanje in zagotavljanje kakovosti papirja za recikliranje so potrebne izboljšave v strategijah in sistemih zbiranja.

Strategije in sistemi zbiranja papirja za recikliranje v posameznih državah se razlikujejo; razlikujejo se lahko celo v isti državi. Enotne strategije zbiranja ne obstajajo in tudi ne morejo obstajati zaradi različnih lokalnih pogojev, pokrajine in prebivalstva, poselitvene in stanovanjske strukture, zakonodaje in podobno. Kljub temu bi strategije zbiranja morale slediti skupnim ciljem in načelom čistih tokov odpadkov, učinkovitega sortiranja in sledljivosti.

Z vidika kakovosti papirja za recikliranje na zbirnem mestu lahko sisteme zbiranja razvrstimo (od najboljšega k najslabšemu):

- Odkupne zbiralnice z nadzorom kakovosti (in plačilom kot spodbudo)
- Posode / zabojniki za papir v gospodinjstvih (nivo kakovosti odvisen od stanovanjske strukture) in reciklažni centri (prisotnost nadzornega osebja)
- Javni zabojniki za papir za recikliranje (ekološki otoki)

- Skupno zbiranje vseh odpadkov za recikliranje ("mešano" zbiranje).

Čim boljša je kakovost na zbirnem mestu, tem nižji so stroški naknadnega sortiranja. Izobraževanje in spodbujanje občanov k ločenemu zbiranju prispeva k zniževanju stroškov naknadne obdelave. V primeru odkupnih zbiralnic pa naknadno sortiranje sploh ni potrebno.

Ključni izziv za doseganje višjih stopenj recikliranja in višje kakovosti papirja za recikliranje so učinkoviti sistemi zbiranja komunalnih odpadkov. Kakovost teh tokov odpadkov je nizka in na splošno slabo sledljiva in dokumentirana. Ti sistemi so predmet regionalne/lokalne zakonodaje in so tudi veliko bolj odvisni od ozaveščenosti javnosti.

Z leti izkušenj se je pri prebivalstvu razvilo splošno zavedanje o pomembnosti recikliranja in uporabe recikliranega papirja. Veliko manjše pa je zavedanje o pomenu kakovosti papirja za recikliranje in poznavanje pogojev, ki le-to določajo.

Strateške smernice:

- Izboljšanje sistemov zbiranja in sortiranja se lahko doseže z vlaganjem v ozaveščanje, spodbujanjem učinkovitih sistemov ter z oblikovanjem dodatnih priporočil in smernic, ne pa z novimi prepovedmi in širjenjem predpisov.
- Okrepiti je treba zahteve glede reciklabilnosti v okoljskem oblikovanju proizvodov in odgovornost proizvajalcev, da potrošnike informirajo in poučijo o pravilnem zbiranju papirja za recikliranje. Proizvajalec mora potrošnikom in končnim uporabnikom posredovati informacije o reciklabilnosti proizvoda na enostaven in razumljiv način, tako da so dovolj informirani in se pravilno odločajo o načinu odlaganja. Za ohranjanje čistih tokov papirja so potrebne smernice za pravilno zbiranje in sortiranje na ravni potrošnikov. Na voljo morajo biti jasna navodila v skladu z lokalnimi sistemi sortiranja in tehnologijami recikliranja, ki so v uporabi.
- Potrebna je "pametna" ureditev, ki s kombiniranjem zakonodajnih pravil in ukrepov razvojne politike spodbuja zbiranje in recikliranje papirja. Ureditev

mora temeljiti na poznavanju dejanske tržne problematike, tok papirja pa mora biti tržno naravnan in stimuliran s cenami.

Priporočilo št. 4

Spodbujajmo okoljsko oblikovanje in reciklabilnost.

"Uporabimo oblikovanje proizvodov za izobraževanje o okolju"

Obstoječe politike se bolj osredotočajo na fazo odpadka v celotnem življenjskem krogu papirja, premalo pa promovirajo in spodbujajo okoljsko oblikovanje samih proizvodov. Sheme za podporo uveljavljanju razširjene odgovornosti proizvajalcev v snovnih in finančnih tokovih so pomanjkljive.

Nova Okvirna direktiva o odpadkih in Direktiva o embalaži in odpadni embalaži sicer podpirata in spodbujata okoljsko zasnovano proizvodov. Direktiva o okoljski zasnovi (2009/125/ES) ne obravnava proizvodov iz papirja in ti tudi niso vključeni v načrt proizvodov, za katere bodo v bližnji prihodnosti oblikovana minimalna merila. Direktiva o embalaži in odpadni embalaži se sklicuje na standard EN 13430, ki določa splošne zahteve za embalažo, ki jo je mogoče predelati s snovnim recikliranjem in veljajo za vse reciklabilne embalažne materiale.

Okoljsko oblikovanje embalaže je kompromis glede na mnoge zahteve, ki se nanašajo na embalirani proizvod, zato je končna odločitev glede parametrov embalaže največkrat prepuščena embalerju. Razširjena odgovornost proizvajalca in druge zahteve standarda za embalažo lahko prispevajo k povečanju reciklabilnosti embalaže.

V Evropi obstaja več praks glede razširjene odgovornosti proizvajalca z različnimi stopnjami odgovornosti proizvajalca; bodisi omejenimi na odgovornost za končno ravnanje z odpadki ali razširjenimi na vse faze ravnanja z odpadki, vključno z zbiranjem in sortiranjem.

Strateške smernice:

- Vsi deležniki v vrednostni verigi papirja in odpadnega papirja imajo možnost izboljšati kakovost recikliranega papirja. Zato je primerno, da so odgovornosti vsakega deležnika jasne in sorazmerne njegovemu vplivu na kakovost papirja za recikliranje.
- V ureditvi na ravni EU so potrebna splošna pravila za okoljsko oblikovanje, ki ga je treba spodbujati na osnovi merljivosti odpadkov in stroškov ravnanja z

odpadki po uporabi. Potrebna so priporočila za oblikovalce in proizvajalce proizvodov.

- Določanje reciklabilnosti proizvodov na osnovi enotne metode ocenjevanja in meril za certificiranje je ključnega pomena. Ocena reciklabilnosti bi morala biti okvir in vezni člen z drugimi obstoječimi standardi in certifikati.
- Pričakuje se uveljavitev skupnega pristopa k uveljavljanju odgovornosti proizvajalca na ravni EU, s katerim bi bili zajeti vsi stroški ravnanja z odpadnimi proizvodi. Za uveljavljanje tega je ključnega pomena večja preglednost snovnih tokov in gospodarskih vidikov celotnega procesa.
- Pomembno je spodbujanje uporabe okoljskega znaka in kupovanje proizvodov z ekološkimi certifikati, ki vključujejo merila reciklabilnosti.

Priporočilo št. 5

Uveljavimo merila reciklabilnosti pri zelenih javnih naročilih.

"Reciklabilnost proizvoda je bolj pomembna od vsebnosti recikliranih vlaken v proizvodih iz papirja".

Skupna merila za zeleno javno naročanje (ZJN) v EU so določena in vezana na priporočila okoljskih znakov. Čeprav okoljski znak za proizvod dokazuje skladnost z okoljskimi merili, pa ga v razpisnem postopku javnih naročil od dobavitelja ni dovoljeno neposredno zahtevati.

Okoljska merila v postopkih javnega naročanja so več ali manj zakonodajna zahteva v vseh državah; nekatere predpisujejo natančna okoljska merila, druge pa se bolj zanašajo na širjenje dobre prakse, na vzorčne pogodbe in druga mehkejša orodja.

Glede pomembnosti vsebnosti recikliranih vlaken v proizvodu iz papirja in kartona je že dosežena kar visoka raven ozaveščenosti med uporabniki. Vendar ta vidik preveč prevladuje, saj bo zaprti krogotok papirja mogoče vzpostaviti in ohranjati le, če bo dovolj pozornosti posvečene tudi reciklabilnosti proizvoda samega.

Strateške smernice:

- Tudi pri ZJN mora biti v ospredju načelo trajnosti. Potrebna je preusmeritev pozornosti iz deleža recikliranih vlaken v proizvodni na reciklabilnost samega proizvoda.
- ZJN je pomembno orodje za spodbujanje recikliranja. Ker predstavlja enega redkih ukrepov na strani spodbujanja povpraševanja, ga je treba še odločneje uveljavljati. Skupna pravila, opredeljena na ravni EU, morajo biti jasno določena.
- Bistvenega pomena je izvajanje ZJN, ki mora biti močno podprto s smernicami, promoviranjem dobrih praks in izobraževanjem uporabnikov. Treba si je prizadevati za izboljšanje usposobljenosti javnih uslužbencev, ki izvajajo ZJN.
- ZJN mora biti obveza za javni sektor in obenem del splošne politike spodbujanja okoljskega oblikovanja proizvodov in recikliranja. Potrebni so ukrepi, s katerimi bi spodbudili tudi zasebni sektor, da bi pri naročanju uporabljal enaka načela in merila.

Priporočilo št. 6

Zagotovimo dostop do kakovostnega papirja za recikliranje v Evropi.

Ocenjuje se, da je zaradi izvoza iz EU velika količina papirja za recikliranje in ponovno rabo izgubljena. EUROSTAT poroča o obsegu menjave papirja za recikliranje v EU-27 glede na trgovinske tokove. Uvoz EU-27 je majhen in stabilen, izvoz pa je močno naraščal do leta 2009, sedaj pa ostaja na ravni okrog 15 % količine ločeno zbranega papirja v EU.

Nedavni predlog za spremembo pravne opredelitve prenehanja statusa odpadka za papir, katerega cilj je bil, da bi zbran papir prenehali obravnavati kot odpadki v zgodnejši fazi pred dejanskim recikliranjem, je bil zavrnjen zaradi strahu pred možnim negativnim učinkom na recikliranje papirja v Evropi. To bi lahko ogrozilo zdravstvene in okoljske standarde, zajete v Direktivi o odpadkih, in bi se lahko odrazilo tudi v povečanem izvozu papirja za recikliranje, kar bi močno vplivalo na evropski sektor recikliranja papirja (Evropski parlament, december 2013).

Uredba o pošiljkah odpadkov je zaščitni ukrep, ki preprečuje izgubo virov. S spremembo uredbe so uvedene dodatne zahteve za pošiljke odpadkov znotraj EU ter med EU in tretjimi državami; vsebuje strožje zahteve za države članice glede načrtovanja nadzora pošiljk na osnovi ocene tveganja.

Strateške smernice:

- O ureditvi in merilih za prenehanje statusa odpadka, ki so že najavljena v predlogu nove direktive, je treba razpravljati z vidika zagotavljanja trajnostnosti in učinkovite rabe virov. Prevladati morajo tržne analize ter analize stroškov in koristi.
- Zagotoviti je treba dosledno izvajanje uredbe o pošiljkah odpadkov, z bolj neposrednim nadzorom dejanskih pošiljk papirja za recikliranje izven EU.
- Izboljšati je treba sledljivost papirnih in embalažnih odpadkov do recikliranja.

3. Prispevek in strategija projektih partnerjev

Skupni rezultati našega projekta jasno kažejo, da je še prostor za izboljšanje kakovosti papirja za recikliranje z izvajanjem obstoječe zakonodaje kot tudi z odločnimi prostovoljnimi zavezami vseh akterjev v vrednostni verigi papirja.

Dejstvo je, da so papirnice, ki kot glavno surovino uporabljajo papir za recikliranje, le delno zadovoljne z njegovo kakovostjo. Do sedaj je cilj povečevanja stopnje zbiranja v vseh SE državah prevladoval nad zavedanjem, da je kakovost papirja za recikliranje kot sekundarne surovine vsaj toliko pomembna kot stopnja zbiranja.

Projektne partnerji smo sodelovali več kot dve leti in promovirali pomembnost kakovosti papirja za recikliranje. Med projektom smo tudi razvili nekaj koristnih orodij za uveljavljanje predlaganih sprememb in nekatere tudi že vpeljali. Da pa bi bila uporaba teh orodij res učinkovita, je potrebno njihovo uporabo nadalje promovirati v celotni vrednostni verigi papirja.

Ocena reciklabilnosti embalaže iz papirja; razvita je enotna metoda in trenutno imajo na območju SE regije štirje laboratoriji ustrezno opremo ter strokovno znanje in izkušnje za opravljanje preskusa reciklabilnosti. S tem lahko pomagajo oblikovalcem embalaže pri razvoju novih reciklabilnih proizvodov.

Ocenjevalna lestvica za embalažne proizvode iz papirja; v času projekta je bil razvit predlog ocenjevalne lestvice, o katerem je že potekala predhodna javna razprava na spletu. Vendar bo pred sprejetjem tega orodja treba opraviti poglobljeno razpravo v ERPC. Zaradi kompleksnosti postopka recikliranja papirja in široke palete proizvodov na trgu bodo zelo verjetno potrebne dodatne prilagoditve in metodološko izpopolnjevanje, da bi zagotovili uporabnost tega orodja v prihodnje. Projektne partnerji, vključeni v ta razvoj se zavezujejo, da bodo pri tem sodelovali tudi po koncu projekta.

Okoljski znaki in zeleno javno naročanje; v okoljski znak za tiskane in predelane proizvode so bila nedavno vključena merila reciklabilnosti. Podobna merila vsebujeta tudi okoljska znaka Modri angel in Nordijski labod. V posameznih SE

državah javna uprava nadalje razvija nacionalne načrte za uveljavljanje zelenega javnega naročanje. Sporočilo projekta EcoPaperLoop v zvezi s tem se nanaša na uvedbo meril reciklabilnosti proizvodov, s katerimi naj se dopolnijo že obstoječa merila o minimalni količini recikliranih proizvodov, ki jih nabavlja javna uprava. Da bi pripravili minimalna okoljska merila, se projektni partnerji v svojih državah zavezujejo, da bodo organom javne uprave in lokalnim okoljskim agencijam pomagali s svojim strokovnim znanjem in izkušnjami, ki so jih pridobili v projektu.

Orodje za oceno trajnostnosti proizvoda po koncu njegove življenjske dobe; trenutno to orodje omogoča pretvorbo kazalcev reciklabilnosti grafičnih proizvodov, preskušanih v skladu z ocenjevalno lestvico ERPC, v (i) povečanje/zmanjšanje porabe energije v primerjavi s povprečnim proizvodom iz te kategorije, (ii) povečanje/zmanjšanje porabe kemikalij v primerjavi s povprečnim proizvodom iz te kategorije, (iii) porabo/prihranke CO₂ v primerjavi s povprečnim proizvodom iz te kategorije. Kar se tiče kategorij embalažnih proizvodov, je bilo orodje nastavljeno, vendar bo pravilno delovalo, ko bo podatkovna baza v celoti dokončana. Projektni partnerji, ki delajo na reciklabilnosti embalažnih proizvodov v svojih državah, so privolili v posredovanje rezultatov svojih testiranj v skupno bazo podatkov tudi v prihodnje. Vodilni partner bo to orodje vzdrževal in posodabljal še najmanj pet let po koncu projekta.

Drevo odločanja za sisteme zbiranja papirja za recikliranje; na osnovi analize stanja v SE je bilo za pomoč organom lokalnih oblasti, ki so pristojni za zbiranje in ravnanje z odpadki, razvito drevo odločanja. Drevo odločanja pomaga odločevalcem pri odločanju o tem, kateri strategiji je najbolje slediti, da se izboljša zbiranje in kakovost papirja za recikliranje v primerjavi z obstoječim stanjem, glede na lokalno situacijo.